

Makalenin Türü : İnceleme Makalesi
Geliş Tarihi : 15.05.2025
Kabul Tarihi : 15.10.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1700460>

MAKEDON KRALİYET KADINLARININ SİYASİ NÜFUZU ÜZERİNE BİR İNCELEME (MÖ 393-316)*

Halide ŞENGÜNER¹, Cuma Ali YILMAZ²

ÖZ

Kadınlar, geçmişten günümüze hemen her toplumda yaşamın temel dinamiği olmasına rağmen, ataerkil toplum yapısının etkisiyle görmezden gelinmiştir. Kadınların kamusal ve toplumsal alanda göz ardı edilmesini, erkek egemen toplum yapısını Antik Çağlara kadar geriye götürmek mümkündür. Söz konusu devletlerden birisi olan Makedonya Krallığı'nda da erkek egemen toplum yapısı mevcuttur. Ancak zamanla belirli bir sınıfı temsil eden kraliyet kadınları siyasi hayatta yer edinmiştir. Makedonya Krallığı'ndaki kraliyet kadınlarının aktif rolünün ilk örneğini II. Philip'in annesi Kraliçe Eurydike teşkil etmektedir. Kraliçe Eurydike ile başlayan bu atılım, Büyük İskender'in annesi Olimpia ile zirveye ulaşmıştır. Büyük İskender'in ölümü sonrasında oluşan iktidar boşluğu süresince Olimpia, Kleopatra, Kynna, Adea-Eurydike gibi Argead kraliyet kadınları siyaseten kendilerine yer edinmeye çalışmışlardır. Bu kadınların iktidar mücadelesine katkısı değerlendirildiğinde, Eurydike'nin bu alandaki öncü konumu ve başarısı dikkat çekerken; Olimpia ve Adea-Eurydike'nin mücadele biçimleri kayda değerdir.

Bu çalışmada, Makedonya hanedan kadınlarının iktidar mücadelesini, devlet yönetiminde oluşturdukları etkiyi yüzyıla yakın bir süreç içerisinde kronolojik sıralama ile ele alacağız. Buradan hareketle ataerkil Makedon toplumunda belirli bir zümreyle başlayan kadın hareketinin, politik olaylara etkisi değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eurydike, Büyük İskender, Olimpia, Kleopatra, Adea-Eurydike

* Bu çalışma, "Makedonya Sarayındaki Kraliyet Kadınları (MÖ 393-316)" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

¹Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, sengunerhalide2@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-4185-4020>

² Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, cayilmaz@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7230-4378>

Article Type : Review Article
Date Received : 15.05.2025
Date Accepted : 15.10.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1700460>

AN EXAMINATION OF THE POLITICAL INFLUENCE OF MACEDONIAN ROYAL WOMEN (393-316 BC)*

Halide ŞENGÜNER¹, Author Cuma Ali YILMAZ²

ABSTRACT

Although women have been a fundamental dynamic of life in almost every society from the past to the present, they have been ignored due to the influence of patriarchal social structures. The marginalization of women in public and social spheres can be traced back to male-dominated societies in ancient times. One such state, the Kingdom of Macedonia, also had a male-dominated social structure. However, over time, royal women representing a certain class gained a place in political life. The first example of this active role among royal women in Macedonia is Queen Eurydice, the mother of Philip II. The political agency initiated by Queen Eurydice reached its peak with Olympias, the mother of Alexander the Great. During the power vacuum that emerged following Alexander's death, royal women of the Argead dynasty such as Olympias, Cleopatra, Cynna, and Adea-Eurydice strived to assert themselves in the political arena. When evaluating these women's contributions to the struggle for power, Eurydice's pioneering role and political success stand out, while the modes of political engagement employed by Olympias and Adea-Eurydice are particularly noteworthy.

This study aims to examine the power struggle and political influence of royal Macedonian women over the course of nearly a century through a chronological approach. Based on this, the impact of a movement initiated by a particular class of women on political developments within a patriarchal Macedonian society will be assessed.

Keywords: Eurydice, Alexander the Great, Olympias, Cleopatra, Adea-Eurydice

* This work is derived from the Master's thesis titled "Royal Women at the Macedonian Court (393–316 BC)."

¹ Doctoral Student, Firat University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History, sengunerhalide2@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-4185-4020>

² Associate Professor, Firat University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History, cayilmaz@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7230-4378>

1. GİRİŞ

Antik Çağ'da kraliyet kadınları, büyük ölçüde siyasi yapıların dışında tutulmuş olsalar da, bazı tarihsel koşulların etkisiyle zaman zaman bu alana dâhil olabilmişlerdir. Nitekim patriyarkal yapıların sınırlandırıcı etkisine rağmen, bu dönemin önemli siyasi oluşumlarından biri olan Makedonya Sarayı içerisindeki kadınlar, MÖ 4. yüzyılda siyasi gelişmelere yön verme noktasında kritik roller üstlenebilmişlerdir. Kraliyet kadınlarının aktif kamusal faaliyetleri, Büyük İskender'in krallığı döneminde belirginleşmekle birlikte, bu kadınların politik adımları Hellenistik dönem kadınlarının artan siyasi rollerine ortam hazırlamıştır. Bu bağlamda II. Arsinoe, II. Berenike ve VII. Kleopatra gibi Hellenistik kraliçelerin siyasi bakımdan otorite sahibi olmaları, Argead Hanedanlığı dönemindeki Eurydike, Olimpia, Kleopatra, Adea-Eurydike gibi kraliyet kadınlarının mücadelelerinin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (McClure, 2023, s. 241-264; Müller, 2023, p. 294-295).

Makedonya'daki kraliyet kadınlarının politik güç sağlayabilmesi, siyasi yapısının monarşi oluşuyla ilişkilendirilebilir. Hanedan hâkimiyetinin esas alınması, kraliyet kadınlarına verasetin tehlikede olduğu dönemlerde belli avantajlar sağlamış ve onların eyleme geçmelerine müsaade etmiştir. Veraset hususunda belirlenmiş düzenlemelerin olmaması, çok eşli yapıya sahip olan Makedonya Sarayı'ndaki eşler arasında oğullarının hâkimiyeti için çekişmelere yol açmıştır. Bu durumun, anne-oğul arasındaki bağı güçlendirdiği dikkate alındığında, bu annelerin oğullarının hükümlerine itiraz etmede siyasi güç elde ettikleri şeklindeki değerlendirmeye zemin hazırladığını söyleyebiliriz (Borza, 1999, p. 11-12; Carney, 1995, p. 368- 381; McClure, 2023, s. 242). Buna karşılık, bu güç hiçbir zaman iktidara sahip olacak ölçüde olmayıp sadece kraliyet kadınlarının arka planda eylemde bulunmalarını mümkün kılmıştır (Macurdy, 1932, p. 76).

Makedonya'daki kraliyet kadınlarının politik olanaklar elde etmesinden rahatsızlık duyan ve onların politikadan uzak tutulması gerektiğine inanan düşünceler de mevcuttur. Buna dair aktarılmış olan iki görüş dönemin cinsiyet algısı hakkında bizlere örnek oluşturmaktadır. Bunlardan birincisi Plutarkhos tarafından yazılmış olup Büyük İskender'in ifadesi olduğu söylenmiştir (Carney, 2000, p. 3-4). Plutarkhos'un aktardığına göre Büyük İskender; "*Makedonların bir kadın tarafından yönetilmeye boyun eğmeyeceklerini*" (Plut. Alex., 68.3-4) dile getirmiştir. Bir diğer ifade ise Büyük İskender'in naibi Antipatros'a atfedilmektedir. Antipatros ölüm döşegindeyken, Makedonlara "*krallığı bir kadının yönetmesine asla izin vermemelerini*" (Diod., 19.7-12) söylemiştir. Büyük İskender'in ölümü sonrası yaşanan çekişmelerde göreceğimiz üzere, Argead döneminin sonlarına doğru bu ailedeki kadınların güç mücadelelerine iştirak etmelerine ve önemli roller üstlenmelerine rağmen, Antik Çağ'daki diğer toplumlarda olduğu gibi iktidarda bulunamamış, sadece hanedanın erkek üyeleri aracılığıyla edilgin bir şekilde iktidar mücadelelerine dâhil olabilmişlerdir (Carney, 2000, p. 3-4).

Bu çalışma, MÖ 4. yüzyıl Makedon Krallığı'nda, Argead Hanedanlığı döneminde kraliyet kadınlarının politik olaylardaki rollerini incelemeyi amaçlamaktadır. Monarşik bir yapı içinde yer alan bu kadınların, dönemin siyasal krizleri ve iktidar mücadeleleri gibi olaylar karşısında nasıl konumlandıkları çalışmamızın temel meselesini oluşturmaktadır.

2. ANTİK MAKEDONYA'DA KADIN NÜFUZUNUN İLK İZLERİ

2.1. Eurydike

Eurydike, Makedonya Kralı III. Amintas'ın eşi ve II. Philip'in annesidir. Eurydike, kocasının ölümünün akabinde kendisi için öngörülen kalıplardan sıyrılarak tarihi anlatılarda kendinden söz ettiren ve belirli bir siyasi nüfuza sahip olduğu düşünülen ilk Makedonya kraliyet kadınıdır (Bocci, 2004, p. 2; Kyriakou & Tourtas, 2013, p. 304). Bildiğimiz üzere dönemin anlayışı gereğince kraliyet kadınları sadece evlilikleri ve bir kralın annesi olması sebebiyle kaynaklarda anılmışlardır. Ancak Eurydike bu geleneği bozarak kritik bir dönemde politik bir tavır sergilemiş ve mevcut durumu kendi ailesinin lehine çevirebilmiştir. Eurydike'nin İphikrates ile bağlantıya geçip kendi oğullarının saltanatını tesis etmesi ve buna bağlı olarak tarihsel seyrinde dönüm noktası oluşturması bizler için oldukça önemlidir. Zira onun bu eylemi sonucunda kendi oğullarının krallığı hüküm sürmüştür. Böylece II. Philip ve Büyük İskender gibi tarihin akışına yön veren kralların hükümlerini mümkün kılmıştır. Bu vesileyle Eurydike'nin tarihsel bağlamda önemi haizdir (Carney, 2019, p. 13; Howe, 2018, p. 1; Schreiner, 2017, p. 29).

Eurydike'nin tarihteki öneminin bir diğer sebebi ise, Makedonya kraliyet kadınlarının siyasi girişimleri açısından öncü olmasıdır. Keza Macurdy, Eurydike'den önce siyasi bir konudan bahsedilirken Argead kadınlarının kaydedilmediğini, Makedonya'da kraliyet kadınlarının nüfuzunun artmasının ilk örneğini Eurydike'nin teşkil ettiğini vurgulamıştır. Ancak Eurydike, her ne kadar kalıplaşmış rollerin ötesinde kayda geçse de ön yargısal bakış açısının sonucu olarak "*zina yapan kadın*" suçlamalarıyla daha fazla gündeme gelmiştir (Carney, 2019, p. 28; Macurdy, 1927, p. 204; Müller, 2023, p. 299).

Eurydike'nin yer aldığı kaynaklarda, amacın ona dair bilgi vermek olmadığı ve anlatılmak istenen asıl konunun bağlamının sağlanması için kendisinden söz edildiği görülmektedir. Bu sebeple, Eurydike'nin kişisel hayatını içeren anlatımlara ilişkin kaynaklar mevcut değildir (Howe, 2018, p. 2-4). Bu durum Eurydike'ye dair bazı hususların açığa çıkarılmasını olumsuz etkilemektedir. Bu konuda Antik Çağ'da Makedonlar tarafından yazılmış kaynakların olmaması ve mevcut kaynaklarımızın Yunan-Romalı yazarlar tarafından kaleme alınmış olması, kalıplaşmış ön yargılı bakış açılarını beraberinde getirmiştir. Eurydike, antik yazarlar tarafından farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiş ve bazıları tarafından oldukça sert bir şekilde eleştiriye tabi tutulmuştur. Makedonya toplumu, kökenleri bağlamında kendini Hellen kültürünün bir parçası sayıyor olsa da sosyopolitik açıdan derin ayrılıklara sahiptir. Bu ayrılıklar, Antik Yunan ve Romalı yazarların başta Eurydike olmak üzere diğer Makedon kraliyet kadınları ile ilgili olayları ele alırken eleştirel bir pencereden değerlendirmelerine sebep olmuştur (Howe, 2018, p. 1; Müller, 2023, p. 295).

Eurydike konusu ile ilgili yapılmış çalışmalar, esas olarak Aeschines, Plutarkhos, Diodorus ve Justinus gibi antik yazarların eserleri çerçevesinde şekillenmiştir. Ancak açık bir şekilde görülmektedir ki bu kaynaklar birbirleri ile tutarlı değildir. Antik Çağ yazarlarının içinde bulundukları toplumsal algılardan etkilenmiş olmaları dikkate alındığında, Eurydike ile ilgili eleştirel anlatımların ve ahlaki yargılamaların aşırılığı göze çarpmaktadır. Eurydike'den bahseden yazarlardan Atinalı Aeschines ile Romalı yazar Plutarkhos onu şefkatli, anlayışlı ve koruyucu bir anne olarak tasvir ederken; Justinus ise onu şehvetli, açgözlü ve güce aç olarak nitelendirmiştir (Howe, 2018, p. 1). Atinalı politikacı ve hatip olan Demosthenes de yine Justinus gibi Eurydike'yi zina yapmakla ve oğlu II. İskender'in ölümüne neden olmakla itham etmektedir (Kennedy, 1903, p. 23-24). Plutarkhos ise, Eurydike'nin ileri yaşında okuma-yazma öğrenmesini ve Musa'lara adanmışlığını överek onun örnek bir anne olduğunu ileri sürmekte ve bizlere bu açıdan olumlu bir perspektif sunmaktadır (Plut. *Mor.*, 14b; Saatsoglou-Paliadeli, p. 2011b: 277).

Eurydike'nin III. Amintas ile evliliğinden önceki yaşamı ile ilgili kaydedilmiş herhangi bir bilgi olmadığından dolayı doğum tarihi bilinmemektedir. Ancak, MÖ 390'lı yıllarda III. Amintas ile evlendiği göz önünde bulundurulduğunda MÖ 410'lu yıllarda doğmuş olması muhtemeldir (Bocci, 2004, p. 2; Schreiner, 2017, p. 29). Doğum tarihi dışında Eurydike'nin kökeni konusu da muğlaklığını korumaktadır. Tartışmalara ve farklı görüşlere sebep olan bu konudaki tek ortak nokta onun "*Sirras'ın kızı*" olduğudur (Bocci, 2004, p. 2; Ogden, 1999, p. 12). Eurydike'nin Sirras'ın kızı olduğu hususu, yazılı kaynaklarda belirtilmekle birlikte, 1990'da 'Eukleia Kutsal Alanı'nda bulunan heykel kaidesinde de geçmektedir. Ancak Sirras'ın hangi prenslikten geldiği ve tam olarak nereli olduğu konusundaki mevcut bilgiler yeterli seviyede değildir (Kyriakou & Tourtas, 2013, p. 304). Buna rağmen Eurydike'nin kökeni konusundaki yaygın görüş, onun İllirya'lı olduğudur. Bu görüşlerin temel gerekçesi ise Eurydike'nin III. Amintas ile evlendiği yıllarda, III. Amintas'ın İllirya sorunu ile karşı karşıya olmasından kaynaklanmaktadır. III. Amintas'ın İllirya krizine karşı bir çözüm olarak evlilik ittifakı gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Evliliğin tarihi ve çoğu antik kaynağın Eurydike'nin İlliryalı olduğunu kaydetmesi, bu yöndeki iddiaların doğruluğunu mümkün kılmaktadır (Beloch, 1923, p. 79; Bocci, 2004, p. 2; Diod., 14.92.3; Macurdy, 1927, p. 209; Psoma, 2011, p. 121; Schreiner, 2017, p. 29).

Eurydike konusunda göze çarpan bir başka husus, III. Amintas ile evliliğinden doğmuş olan II. İskender, III. Perdikkas ve II. Philip isimli oğullarının tümünün kral olabilmesidir (III. Amintas ile Eurydike'nin Eurynoe adında bir kızları da bulunmaktadır). Eurydike'nin üç oğlunun kral olup III. Amintas'ın Gygea ile olan evliliğinden doğan Archelaus, Arrhidaios ve Menelaus isimli oğullarının hiçbirinin kral olamaması dikkat çekmektedir (Just., 7.5.4; Schreiner, 2017, p. 29-33). Bu durum, Eurydike'nin oğullarının hâkimiyeti için verdiği mücadelenin bir neticesi olarak görülebilir.

2.2. III. Amintas'ın Ölümü ve Eurydike'nin Oğullarının Hâkimiyeti İçin Mücadelesi

III. Amintas'ın MÖ 369 yılında ölümü ile birlikte Eurydike'den olan oğlu II. İskender kral olmuştur. II. İskender, yaklaşık bir yıl gibi oldukça kısa bir süre krallık yaptıktan sonra MÖ 368'de ölmüştür (Bocci, 2004, p. 2; Diod., 15. 60. 3).

Justinus, II. İskender'in ölümünün suikast sonucu gerçekleştiğini ifade ederek, sorumlusu olarak annesi Eurydike ve kayınbiraderi Ptolemy'yi göstermektedir. Justinus'a göre; Eurydike, kızı Eurynoe'nin kocası Alorus'lu Ptolemy ile zina yapmakta ve Justinus suikastın temel nedenini bu yasak ilişkiye dayandırmaktadır. Ayrıca, Eurydike'nin geçmişte kocası III. Amintas'ı da öldürmek için yine komplo teşebbüsünde bulunduğunu iddia etmektedir. Justinus, Eurynoe'nin kocası ve annesinin komplosunu öğrendiğini ve kıskançlığı sonucu babasını bundan haberdar ettiğini, böylelikle bu teşebbüsün başarısız olduğunu belirtmektedir (Anson, 2009, p. 276; Bocci, 2004, p. 2; Just., 7.5.4-5). II. İskender'in ölümüne ilişkin Eurydike'ye yöneltilen suçlamaları değerlendirecek olursak, Macurdy'ye göre monarşik bir yapıda olan Makedonya'da bir kraliçenin kraliyet ailesinden olmayan birinin kral olmasını sağlamak adına entrikalar kurması olası değildir. Çünkü Makedonya'daki kraliyet kadınları oğullarının krallığında kocalarınınkine nazaran daha fazla nüfuz sahibi olmuşlardır (Macurdy, 1927, p. 209). Bundan yola

çıkarsak Justinus'un "güce aç" olarak tanımladığı Eurydike'yi (Just., 7.5.5), bu noktada muhtemel gücünden taviz veren kişi olarak betimlediğini dikkate almalıyız.

Aeschines, II. Philip döneminde Atina meclisinde yaptığı bir konuşmada, II. İskender'in ölümü sonrasında Eurydike ve oğulları ile ilgili olaylar dizininden bahsetmektedir (Carney, 2019, p. 38). Bu konuşmada belirtildiği üzere, daha önceden Makedonya'dan sürgün edilmiş olan Pausanias, II. İskender'in ölümü sonrasındaki karışıklıktan faydalanmayı umarak bir Yunan gücünü de arkasına alıp Makedonya üzerine gelmeye başlamıştır. Aeschines'e göre, Pausanias Pella'ya 20 milden az bir mesafeye kadar gelmiş ve bu dönemde çoğu Makedon tarafından desteklenmiştir. Dolayısıyla Eurydike ve oğulları için büyük bir tehlike teşkil etmektedir (Aeschin., 25-28; Bocci, 2004, p. 3; Fox, 2011, p. 257-258). Mevcut karışıklıklara ek olarak Atinalılar da İphikrates'i general seçmiş ve Makedonya'yı kuşatmak istemiştir. Ancak İphikrates, kuşatmadan önce bölgeyi incelemek adına birkaç gemi ile gelmiştir (Carney, 2019, p. 37; Howe, 2018, p. 19; Kennedy, 1903, p. 24). Bu inceleme sırasında Eurydike, kendisinden önce örneğine rastlamadığımız bir biçimde, bir kadın olarak politik açıdan atılımında bulunmuştur. Eurydike ailesini korumak adına İphikrates'ten alenen yardım istemiş ve onu kendilerine yardım etme konusunda ikna etmiştir. Eurydike'nin bu tutumundan yola çıkarak kriz zamanında ailesini koruma ve krallığının istikrarını sağlamadaki kabiliyeti açığa çıkmaktadır (Aeschin., 28.30; Bocci, 2004, p. 3; Fox, 2011, p. 257-258). Eurydike'nin bu dönemde politik açıdan yasal bir rolü olduğunu düşünmemekle birlikte, hem reşit olmayan iki veliahtın annesi olması, hem de mevcut hareketinin ailesi açısından olumlu sonuçlar doğurması sebebiyle nüfuz ve güçlü sosyal ilişkilere sahip olduğu görülmektedir (Denkers, 2012, p. 26).

Eurydike'nin İphikrates ile iletişime geçmesinde oğullarının saltanatını güvenceye alma ve onları mevcut sorunlardan koruma içgüdüğü barizdir. Bu konuşmada Ptolemy'nin bağlamın dışında tutulması, Eurydike'ye yönelik suçlamalardaki aşırılığın haksızlığına bağlanabilir (Carney, 2019, p. 39). Bu noktada 'muhtemel evliliğin' Justinus'un suçlamaya çalıştığı gibi, Eurydike'nin ihaneti ile değil de mecburi faktörler sonucu gerçekleşmiş olması mümkündür. Aeschines, Ptolemy için "nankör ve çirkin" ifadelerini kullanmış, buna karşılık Eurydike'ye yönelik bir suçlamada bulunmamıştır. Ayrıca Ptolemy'nin Eurydike ile evli olup olmadığı ile ilgili herhangi bir söylemde de bulunmamıştır (Aeschin., 28.30; Macurdy, 1927, p. 210). Eurydike'nin Ptolemy ile evlendiği suçlamalarını kabul edersek, III. Amintas'ın diğer mirasçılara karşılık kendi oğullarının hâkimiyetini sürdürmeyi başarmış olması, Eurydike'nin bu kararının politik anlamda yerinde olduğunu göstermektedir (Howe, 2018, p. 18).

Ptolemy, 3 yıl süren naipliğinin ardından MÖ 365/364 yılında III. Perdikkas tarafından öldürülmüştür (Carney, 2019, p. 41; Diod., 15. 77. 5). III. Perdikkas ise 5 yıl krallık yaptıktan sonra MÖ 360/359 yılında İlliryalılar ile yapılan savaşta ölmüştür. III. Perdikkas'ın ölümünün İlliryalılar ile yapılan savaşta vuku bulduğu genel kabul görürken (Erten, 2021, s. 112; Palagia, 2010, p. 37; Justinus, III. Amintas ve II. İskender komplosunda olduğu gibi III. Perdikkas'ın da ölümünden Eurydike'yi sorumlu tutmuştur. Bu sebeple Justinus'un Eurydike'yi karalama çabasını açık bir şekilde görebilmekteyiz. Eurydike'nin sonraki yaşamı ile ilgili kayda geçmiş herhangi bir anlatım olmayıp ne zaman öldüğü de bilinmemektedir. Buna karşın onun MÖ 340'lı yıllarda öldüğü düşünülmektedir (Anson, 2009, p. 276; Carney, 2019, p. 97; Chantavaridou, 2020, p. 11; Just., 7.5.4).

III. Perdikkas'ın ölümü ile birlikte krallık IV. Amintas adındaki küçük oğluna kalmıştır. Ancak IV. Amintas'ın krallığı idare edecek erişkinlikte olmaması sebebiyle II. Philip Makedonya'ya gelip yeğenine naip olmuş, MÖ 357 yılına gelindiğinde ise meclisi de arkasına alıp tek başına kral olmuştur. Böylelikle Eurydike'nin üç oğlunun tamamı kral olabilmiştir (Bocci, 2004, p. 3-4; Carney, 2019, p. 46; Diod., 15. 77. 5; Diod., 16.2.6; Just., 7.5.5).

2.3. Eurydike'nin Vergina'da Bulunan Anıtı

Eurydike'nin Makedonya Krallığı'ndaki nüfuzuna ilişkin bizlere kanıt sunan bir diğer unsur, Vergina (Aegae) bölgesinde Eukleia Kutsal Alanı'nda gün yüzüne çıkarılan arkeolojik kalıntılardır. Bu bölgede 1982'de Selanik Aristoteles Üniversitesinin desteği ile yapılan araştırmalar neticesinde Eurydike'ye ait önemli kalıntılar yüzeye çıkarılmıştır (Carney, 2019, p. 83; Denkers, 2012, p. 27; Kyriakou & Tourtas, 2015, p. 359; Saatsoglou-Paliadeli, 2000, p. 387-388; Saatsoglou-Paliadeli, 2023, p. 19).

Eukleia Kutsal Alanı'nda Eurydike'ye ait mermer heykeller ve tabanlar bulunmuştur. Bu tabanlardan iki tanesinde, Eurydike'in Eukleia'ya adanmış yazıtları vardır (Carney, 2019, p. 83; Saatsoglou-Paliadeli, 2000, p. 389). Eurydike'nin Eukleia'ya adanmış yazıtları ile ilgili bu bölgede araştırma yapan arkeologlardan Andronikos, başlangıçta adanmanın II. Philip'in Khaironeia Zaferi'ne (MÖ 338) ilişkin yapıldığını öne sürmüştür. Ancak Eurydike'nin MÖ 410'lu yıllarda doğmuş olduğu düşünüldüğünde, bu tarihte yaşıyor olması ve dolayısıyla kendisinin bu zaferi anıyor olması muhtemel olmadığından bu iddia geçersiz sayılmıştır (Carney, 2019, p. 89; Denkers, 2012, p. 28). Adanmanın nedeni ile ilgili en muhtemel sonuç, Eurydike'nin İphikrates ile görüşmesiyle birlikte hanedanının devamlılığı için sergilediği başarıyı ve kendisiyle ilgili yapılan karalamaları sonlandırmak olabilir (Carney, 2022, p. 35; Saatsoglou-Paliadeli, 2000, p. 395; Saatsoglou-Paliadeli, 2011b, p. 278).

Eurydike'ye ait ilk anıt, dört mermer bloktan oluşan, dikdörtgen bir taban üzerinde korunan ve “*Sirras'ın kızı Eurydike'den Eukleia'ya*” yazısının olduğu adanmadır (Denkers, 2012, p. 27; Saatsoglou-Paliadeli, 2011a, p. 195). İkinci anıt, günümüze kadar sağlamlığını koruyabilmiş, peplos giyen mermerden yapılmış kadın heykeli. 1990'da bulunan bu heykel, ilk adağın birkaç metre kuzeyinde, gerçek boyutundan biraz daha büyük ve başsız olarak bulunmuştur (Carney, 2022, p. 35; Dillon, 2010, p. 78; Kyriakou & Tourtas, 2015, p. 360; Palagia, 2010, p. 39; Saatsoglou-Paliadeli, 2000, p. 395; Saatsoglou-Paliadeli, 2011a, p. 195).

Peplos giyen heykel ile aynı çukurda ve Eurydike olduğu düşünülen mermerden yapılmış kesik baş bir heykel de bulunmuştur. Kesik baş, gövde ile aynı mermerden yapılmış ve gövdenin üst kısmına tam olarak uymaktadır. Bu sebeple, Saatsoglou-Paliadeli ilk başta kesik başı peplos elbiseli gövde ile bütün olarak düşünmüş ve bunun Eurydike'nin tek parçalı bir adağı olduğunu ileri sürmüştür. Ancak muhtemelen aynı dönemde ve aynı heykeltıraş tarafından yapılmış olan bu iki heykelin başlarda tek parça olduğu düşüncesi daha sonraki gelişmeler neticesinde kuşkuya düşmüştür (Carney, 2022, p. 35; Carney, 2019, p. 86; Kyriakou & Tourtas, 2015, p. 368-369; Saatsoglou-Paliadeli, 2011a, p. 197).

İlk bakışta peplos heykelin üst kısmında bırakılan boşluğa tamamen uyan kesik başın daha sonra yerleştirilen alçı kalıbının kurşunlu yataktan daha büyük olduğunun fark edilmesi ile birlikte ikisinin tek parça olduğu iddiasını geçersiz kılmıştır. Kurşun kaldırıldığında ikisi arasındaki uyum tam anlamıyla sağlanırken, kurşunun varlığı bu uyumu bozmaktadır (Saatsoglou-Paliadeli, 2023, p. 20).

Eurydike'ye ait diğer bir kanıt ise Aegae yakınlarındaki Palatitsia'daki MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen heykel tabanıdır. Bu taban, sütun tabanı olarak kullanılmak üzere yıkılıp orijinal haline yeniden uydurulmuştur (Saatsoglou-Paliadeli, 2011b, p. 281). Eurydike'ye dair ele geçirilen bu anıtlar, onun nüfuzuna işaret etmektedir.

3. BÜYÜK İSKENDER DÖNEMİNDE MAKEDON SARAYINDA KADINLARIN ARTAN NÜFUZU

3.1. Olimpia

MÖ 373'te Epirus bölgesinde doğmuş olan Olimpia, Molosya Kralı Neoptolemus'un kızı, Makedonya Kralı II. Philip'in eşi ve Büyük İskender'in de annesidir (Carney, 2012, p. 309; Wilken, 1967, p. 53; Yılmaz, 2021, s. 33). Olimpia, hayatının çeşitli dönemlerinde Polyksene, Myrtale, Olimpia ve Stratonike gibi isimlerle anılmıştır (Britannica, 2018; Chantavaridou, 2020, p. 30; Heckel, 1981, p. 80-85).

Olimpia'nın mensup olduğu ailenin Aecid olarak adlandırıldığı ve bu ailenin soyunun Homeros'un “İlyada”sındaki önemli karakterlerden biri olan Akhileus'un oğlu Neoptolemus'tan geldiği aktarılmaktadır (Bernárdez, 2022, p. 10; Carney, 2006, p. 5; Carney, 2022, p. 38; Hamilton, 1973, p. 29; Patterson, 2010, p. 88). Bildiğimiz üzere Antik Çağ'da mensup bulunduğu soyu ilahi bir güce dayandırarak meşruiyet sağlamak önemli bir güç unsurudur. Bu sebeple Epirus'ta hüküm süren Aecid ailesi için Akhileus'un soyundan gelmiş olmak, bu krallığın Hellen coğrafyasında kabul edilmeleri için oldukça önemli bir ölçüt olmuştur (Carney, 2006, p. 5; Cross, 1932, p. 9). Akhileus'un soyuna mensup olmak Aecid soyunu meşru kılmakla beraber, Olimpia ve Büyük İskender'in kariyerlerine de oldukça katkı sağlayan bir durum olmuştur (Carney, 2006, p. 6; Cross, 1932, p. 9; Patterson, 2010, p. 85).

3.2. Olimpia ve II. Philip'in Evliliği

Makedonya Kralı II. Philip ve Olimpia, MÖ 357'de Samothrake Gizemleri sırasında karşılaşmış ve aynı yıl evlenmişlerdir (Chantavaridou, 2020, p. 30; Hammond, 1981, p. 538; Yılmaz, 2021, s. 32-33). Bu evliliğin “aşk evliliği” olduğunu ileri süren Plutarkhos, II. Philip'in karısının yanında uzanan bir yılın görmesi üzerine Olimpia'nın ona büyüler yapmasından korktuğunu ve ondan uzaklaştığını aktarır (Plut. *Alex.*, 2.1-5; Yılmaz, 2021, s. 35). Evliliğin gerçekleşmesinden bir yıl sonra MÖ 356'da İskender doğmuştur (Wheeler, 1900, p. 3). II. Philip'in MÖ 338'deki Khaorenia Zaferi'nin ardından Philippeum'da annesi Eurydike, babası III. Amintas, eşi Olimpia ve oğlu İskender'in heykellerinin bulunduğu anıt inşa etmesi, Olimpia'nın II. Philip'in diğer eşlerinden belirgin bir şekilde ayrıldığını bizlere göstermektedir (Carney, 2006, p. 25; Palagia, 2010, p. 33 Pausanias, 5.17.4). Ancak Olimpia'nın bu konumu MÖ 337'de II. Philip'in Makedonya asıllı Kleopatra'yla evliliği ile tehlikeye düşmüştür. Kleopatra'nın amcası Attalus ve İskender'in düğün sırasında tartışması sonucu, İskender annesini alıp Epirus'a bırakmış, kendisi ise İllirya bölgesine gitmiştir (Carney, 2006, p. 31-32; Hamilton, 1973, p. 31-40; Milns 1969, p. 28; Plut. *Alex.*, 9. 3-6).

Olimpia'nın Argead Sarayı'ndan uzaklaşmış olması, statüsü açısından büyük bir düşüşün işaretidir (Bernárdez, 2022, p. 32; Milns, 1969, p. 27). Justinus, yaşanan gelişmelerin ardından Olimpia'nın Epirus'ta kardeşi İskender'i, II. Philip'e karşı kışkırttığını ve kardeşini II. Philip'ten intikam almaya ikna etmeye çalıştığını iddia etmektedir (Just., 9.7.7; Hamilton, 1973, p. 41; Milns, 1969, p. 28). Her ne kadar somut bir eylem planı olmasa da Olimpia'nın Epirus'taki varlığı, bunun yanında herhangi bir karışıklık çıkarma girişimine işaret eden eylemi olmamasına

karşın, oğlu İskender'in Argeadlar için belli aralıklarla sorun teşkil ettiğini bildiğimiz İllirya bölgesindeki varlığı Makedonya için tehdit unsuru olmaktadır (Palagia, 2010, p. 34).

Mezkûr gelişmeler, hanedan içerisindeki bölünmeyi açıkça yansıtmakla birlikte önlem almayı gerekli kılmaktadır. Bu sebeple II. Philip, Korintli Demaratus aracılığı ile öncelikle oğlu ile uzlaşma sağlamış, akabinde Epiruslu İskender'in kızı Kleopatra'yla evlenmesini isteyerek ittifak kurmaya çalışmıştır. Ancak II. Philip MÖ 336'da gerçekleşen bu düğün esnasında Pausanias tarafından suikaste uğramıştır (Hamilton, 1973, p. 41; Macurdy, 1932, p. 31-32; Milns, 1969, p. 28-29).

II. Philip'in ölümü neticesinde İskender, Makedon Krallığı'nın yeni kralı ilan edilmiştir. Oğlunun krallığı ile nüfuzu artan Olimpia, İskender kuzeyde seferdeyken II. Philip'in son eşi Kleopatra'dan olan bebeği Avrupa'yı öldürerek Kleopatra'yı intihara zorlamıştır (Green, 2007, p. 8; Hamilton, 1973, p. 30; Howe, 2015, p. 138).

3.3. Olimpia'nın İnanç ve Kutsal Ritüel Dünyası

Antik Çağ'ın birçok toplumunda kadınlar kamusal alandan dışlanırken, Antik Yunan gibi bazı toplumlarda dini ritüeller sayesinde bu alanda var olabilmek şansı elde etmişlerdir (Kubilay, 2023, s. 384-388). Makedonya kültürü de dini ritüel konularında kadınların aktif olmasına imkân tanıyan toplumlardandır. Ancak buna rağmen Olimpia'nın dindarlığı Makedonya geleneğinin ötesindedir. İnanç faktörünün toplumsal yaşam üzerindeki etkisi dikkate alındığında, bu faktörü merkezi bir unsur olarak yaşamına dâhil eden Olimpia'nın bu konudaki ilgisi ve uğraşısı toplumdaki rolünü etkilemiş olabilir. Olimpia'nın II. Philip'le evliliğinden önceki yaşamı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamamıza rağmen dini unsurlar konusundaki aktifliği, Makedonya Sarayı'ndan önceki yaşantısının getirisi olmalıdır. Nitekim Olimpia'nın memleketi olan Epirus bölgesindeki önemli kehanet merkezi olan Dodona'nın varlığı ve Olimpia'nın Dodona konusundaki hassasiyeti bizlere bu açıdan fikir vermektedir. Dodona'daki adaklarda yılan tasvirlerinin yoğunluğu ve Apollon kehanetinde Epirus bölgesinde yaşayanların yılan sembolünü kullanması, Olimpia'nın bu sembolü Makedon kültüründe yaygınlaştırmış olması ihtimalini doğurmaktadır (Carney, 2006, p. 88-93). Plutarkhos, Olimpia'nın öncülük ettiğini söylediği Orpheus gizemleri ve Dionysos ayinlerinde sapkın davranışların sergilendiği kutlamaların yapıldığını ve bu ayinlere bölgedeki tüm kadınların bağlı olduğunu ifade etmektedir. Plutarkhos'a göre, Olimpia bu ayinler sırasında evcilleştirilmiş yılanları sahneye çıkarıp ritüeller yapmaktadı (Carney, 2022, p. 40; Liao, 2024, p. 211; Plut. *Alex.*, 2.5-6; Wheeler, 1900, p. 5).

Olimpia'nın inanç unsurlarına bağlılığı İskender'i yetiştirme biçimine de etki etmiştir. Nitekim bu unsurların izlerini İskender'in karakterinde gözlemlemek mümkündür. İskender'in seferler sırasında kahramanca tavır sergilemesi bunu gösterir (Liao, 2024, p. 211). Plutarkhos'un Eratosthenes'e attığı bir rivayete göre Olimpia, Büyük İskender'in Asya Seferi'ne çıkmasından önce İskender'e “Zeus'un oğlu” olduğunu söylemiştir (Carney, 2022, p. 41). Büyük İskender'in otoritesini güçlendirmede rolü olan bu rivayete, Olimpia'nın evcil hayvan beslemesi, Tanrı'nın yılan kılığında Olimpia'nın yanına gittiği iddiaları katkı sağlamış olabilir (Asirvatham, 2001, p. 101-102; Hamilton, 1973, p. 30). Ancak bununla birlikte Büyük İskender'in MÖ 331'de Siva'da Amon Tapınağı'nı ziyaret ettiği sırada “Amon'un oğlu” olarak selamlanması ve Büyük İskender'in kendisini “Tanrı'nın oğlu” olarak yansıtmaya da bu düşünceleri beslemiştir (Carney, 2022, p. 41; Hamilton, 1973, p. 30).

Olimpia, inanç unsurlarına bağlı olmakla birlikte bu unsurları nüfuz elde etmek amacıyla da kullanmıştır. II. Philip'in torunu Adea-Eurydike ile arasındaki mücadele sırasında Dionysos davullarının ritmini kullanması ve *bakkhos* kıyafeti giymesi bunun en belirgin örneklerindendir (Yonge, 1854, p. 897). Macurdy'e göre, Olimpia *bakkhos* kıyafetini bilinçli olarak giymiş ve bu kıyafetle, bir zamanlar Makedonya Kralı Argaeus'un, ellerinde *thyrsoslar* olan tepelerdeki bakirelerin yardımı sayesinde savaşmadan galip geldiği olayı düşman askerlere hatırlatma amacı gütmüştür (Macurdy 1932, p. 41; Polyaen. *Strat.*, 4.1).

3.4. Büyük İskender'in Saltanatı Döneminde Olimpia

II. Philip'in MÖ 336'da ölümü ile birlikte henüz 20 yaşında olan oğlu İskender Makedon Krallığı'nı devralarak babasının mirasını bir dünya imparatorluğuna dönüştürmüştür (Pomeroy et al, 1999, p. 395). Büyük İskender, Asya Seferi'ne çıkacağı zaman kendisine naip olarak Antipatros'u atamıştır (Bosworth, 2008a, p. 795; Bosworth 2008b, p. 849; Diod., 17.118.1). Olimpia ise, kendisine verilen siyasi veya dini herhangi bir görev tanımlı olmamasına rağmen, oğlunun yokluğunda bu yetkileri üstlenmiştir (Mitchel, 2012, p. 4). Bu durum süreç içerisinde Antipatros ile anlaşmazlıklara sebep olmuştur (Bosworth 2008b, p. 850; Carney, 2006, p. 59; Diod., 17.118.1). Büyük İskender'in seferleri sırasında hem Olimpia hem Antipater, İskender'e mektuplar gönderip birbirlerini şikâyet etmişlerdir. Ancak Antipatros'un Büyük İskender'e yolladığı mektupların birinde Olimpia'yı şikâyet etmesi üzerine, İskender'in Hefaeston'a söylediği “Antipatros'un annesinin gözyaşlarından birinin binlerce mektubun şikâyetlerini silip süpüreceğinin farkında olmadığı” sözünden Olimpia'nın İskender için önemi görülmektedir (Macurdy, 1932, p. 33; Liao, 2024, p. 210).

Olimpia, Büyük İskender'in Asya Seferi sırasında Epirus bölgesinin yöneticiliğini yapmıştır. Olimpia'nın kardeşi ve kızı Kleopatra'nın da kocası olan Epirus Kralı İskender'in MÖ 331'de İtalya Seferi sırasındaki ölümü üzerine ilk olarak Kleopatra, oğlu Neoptolemus'a vekâleten Epirus'un yönetimini üstlenmiştir. Ancak daha sonra Olimpia buranın yönetimini kızından devralmış, Kleopatra da Makedonya yönetimine geçmiştir (Bernárdez, 2022, p. 11; Macurdy 1932, p. 33-34). Bu sebeple Plutarkhos, Olimpia ve Kleopatra'nın Antipatros'a karşı grup oluşturduğunu ifade ederek "*Makedonların kadın yönetici istemeyecekleri*" gerekçesi ile Büyük İskender'in annesinin seçiminin yerinde olduğunu söylediğini aktarmaktadır (Carney, 1988, p. 397). Olimpia ve kızı Kleopatra'nın, Büyük İskender'in doğu seferleri sebebiyle ortaya çıkan kıtlıkta tahılların himayesinde rol oynamaları ve buna bağlı olarak baş gösteren sorunlarda çözüm sağlama çabaları, kamusal sorumluluk duygusuyla hareket ettiklerine kanıt oluşturmaktadır (Bernárdez, 2022, p. 11; Carney, 1988, p. 397). Olimpia'nın, Büyük İskender'e ihanet edip Atina'ya sığınan Harpalus'un teslim edilmesi için sergilediği çaba ise oğlunun saltanatını koruma gayretine ve dolayısıyla politik konulara müdahale gücüne örnek teşkil etmektedir (Hamilton, 1973, p. 138).

MÖ 324 yılına gelindiğinde Opis'te bulunan Büyük İskender, Antipatros'u Babil'e yanına çağırarak onun yerine naip olarak Kraterus'un geçmesini istemiştir. Antipatros'un Asya'ya çağırılması, Olimpia'nın şikâyetlerinin sonuç verdiğine ve Antipatros'a karşı zaferine işaret etmektedir (Bosworth, 2008a, p. 841-842; O'brien, 1994, p. 201). Ancak Antipatros, Büyük İskender'in bu talebine riayet etmeyerek İskender'in ölümüne kadar Makedonya'da kalmayı sürdürmüştür (O'brien, 1994, p. 201).

4. BÜYÜK İSKENDER SONRASINDA KRALİYET KADINLARI

MÖ 323'te Antik Çağ'ın en büyük krallarından biri olan Büyük İskender'in zamansız ölümü ve buna ek olarak mirasını sürdürecektmiş meşru bir oğul bırakmamış olması bir dizi problem doğurmuştur (Bosworth, 2008a, p. 845; Errington, 1990, p. 115). Büyük İskender'in ağabeyi olan Arrhidaios, Argead soyundan olmasına karşılık akli dengesi yerinde olmadığı için imparatorluğu yönetme yetkinliği yoktur. Bu esnada Büyük İskender'in Asyalı eşi Roksana hamiledir. Roksana'nın Asyalı olması askerler nezdinde rahatsızlığa sebep olmakla birlikte, doğacak olan bebeğin erkek olup olmayacağı konusu da belirsizdir. Esasen Büyük İskender'in İssos Savaşı sonrasında ele geçirilen esirlerden olan Barsine ile birlikteliğinden Herakles adında 4 yaşlarında bir oğlu bulunmaktadır. Ancak Barsine'nin İskender'in resmi eşi olmaması sebebiyle Herakles'in "*gayrimeşru*" sayılması, kral olarak düşünülmesini engellemiştir (Arslantaş & Yılmaz, 2017, s. 362; Oppen, 2014, p. 27; Sarıkaya, 2019, s. 271; Smith, 1868, p. 82).

Büyük İskender'in ölümünü müteakiben oluşan iktidar boşluğu sorunu gidermek amacıyla Babil'de yapılan konseyin sonucunda; Roksana henüz doğum yapmadığından ötürü ilk olarak Büyük İskender'in ağabeyi Arrhidaios, Perdikkas'ın naipliğinde kral ilan edilmiştir (Arslantaş & Yılmaz, 2017, s. 363; Errington, 1990, p. 116-117; Smith, 1868, p. 82). Anlaşmazlıklar devam ederken Büyük İskender'in Asyalı eşi Roksana'nın bir erkek çocuk doğurması "*kral kim olmalı*" sorusunu yeniden gündeme getirmiştir. Perdikkas, yeni doğan ve babasına ithafen İskender (IV) adını alan çocuğun da kral olarak ilan edilmesini sağlamış ve böylelikle yönetme ehliyetine sahip olmayan iki kral belirlenmiştir. Sunulan çözüm, sorunu gidermeyip bilakis mevcut durumu daha karmaşık hale getirmiştir (Carney, 2006, p. 62; Errington, 1990, p. 119).

4.1. İktidar Mücadelesinde Kraliyet Kadınlarının Rolü

MÖ 320 yılına gelindiğinde Roksana, IV. İskender ve Philip-Arrhidaios Antipatros tarafından Makedonya'daki Pella Sarayı'na getirilmişlerdir. Bu süreçte Philip-Arrhidaios ile IV. İskender'in şahsında Argead yönetimi devam etmekte ve kararlar Antipatros'un denetiminde yürütülmektedir (Pomeroy et al, 1999, p. 436; Sarıkaya, 2019, s. 273).

Olimpia, bu süreçte Epirus'ta kalmayı sürdürmekte ve oğlunun Antipatros'un azmettirmesi sonucu oğulları Kassandros ve Iolaos tarafından öldürüldüğüne inanmaktadır. Bu sebeple Antipatros'a büyük bir düşmanlık beslemektedir (Bernárdez, 2022, p. 11; Bosworth 2008b, p. 850; Carney, 2006, p. 59; Diod., 18.49. 4; Hamilton, 1973, p. 145).

Bu dönemde Argead soyundan olup, iktidar boşluğunun sebep olduğu kargaşadan yararlanıp siyasi nüfuz elde etmeye çalışan kraliyet kadınları evlilik ittifakları gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu amaca yönelik atılımda bulunanlardan biri Büyük İskender'in üvey kız kardeşi Kynna, bir diğeri ise Büyük İskender'in öz kız kardeşi Kleopatra'dır (Carney, 1988, p. 385-389).

Kynna, II. Philip'in Audata ile evliliğinden olan kızıdır. İllirya kökenli annesi tarafından savaş sanatı konusunda eğitilmiştir (Beloch, 1923, p. 68; Miron, 2000, p. 39). MÖ 340 yıllarında III. Perdikkas'ın oğlu II. Philip'in yeğeni IV. Amintas ile evlendirilen Kynna, Adea adında bir kız doğurmuştur. İskender tahta geçtiğinde muhtemel tehlikelerin önüne geçmek ve tahtını garanti altına almak adına kuzeni IV. Amintas'ı öldürtmüştür (Macurdy, 1932, p. 49).

Kynna, kendi gibi avcı ve savaşçı yetiştirdiği kızı Adea'yı üvey kardeşi Philip-Arrhidaios ile evlendirmek amacıyla paralı askerlerden bir ordu oluşturmuş, kızı ile birlikte Makedonya'dan ayrılarak Küçük Asya'ya doğru yola çıkmıştır. Amaçlanan evliliğe engel olmak isteyen Antipatros, Struma Nehri'nin geçişinde onları durdurmaya çalışmış, ancak anne-kız nehrin karşısına geçmeyi başarmışlardır (Macurdy, 1932, p. 49). Antipatros'un evliliğe karşı çıkmasının sebebi tam olarak bilinmese de engel olma çabası konumunu korumaya yönelik olabilir. Zira Philip-Arrhidaios ile Adea'nın evliliği sonrasında Kynna naiplik görevini şahsen üstlenmeyi isteyebilirdi.

Adea ile Philip-Arrhidaios'un evliliğine engel olmak isteyen bir diğer kişi Perdikkas'tır. Perdikkas, evliliğin engellenmesi için kardeşi Alcetas'ı görevlendirmiş, ancak gerçekleşen mücadele sırasında Kynna'nın öldürülmesi, sonucu değiştirmiştir. Argead soyundan bir kraliyet kadınının öldürülmesi, ordunun tepkisine yol açmış ve talep edilen evliliğin gerçekleşmesi konusunda askerlerin isyanına sebep olmuştur. Yaşanan isyanın neticesinde Perdikkas evliliği onaylamak zorunda kalmıştır. Böylece Adea ile Philip-Arrhidaios evlenmiş ve Adea "Eurydike" adını almıştır (Heckel, 1983, p. 41; Huntsman, 1991, p. 20; Malitz, 2007, p. 27).

Mevcut karışıklıkları kendi lehine çevirmek isteyen bir diğer kraliyet kadını ise Büyük İskender'in öz kız kardeşi Kleopatra'dır. Kleopatra, ağabeyinin ölümüyle vuku bulan istikrarsız dönemde hanedanının devamlılığı için güvenli bir alan tesis etme çabasına girilerek Leonnatos ile evlenmeye niyetlenmiştir (Carney, 1988, p. 395-399; Fox, 2011b, p. 389). Plutarkhos, Kleopatra'nın Leonnatos'u Pella'ya davet edip kendisiyle evlenmek istediğini ve Leonnatos'un da Makedonya üzerinde hâkimiyet sağlayabilmek için bunu kabul ettiğini kaydeder (Plut. *Eum.*, 3.3.4). Ancak Leonnatos, Antipatros'un yönettiği Lamian Kuşatması sırasında hayatını kaybedince amaçlanan ittifak sağlanamamıştır (Bosworth, 2002, p. 78; Carney, 2006, p. 65; Just., 13.5). Bunun üzerine Kleopatra annesinin teşvikiyle, Perdikkas ile evlenme amacı gütmüştür. Bu sebeple Kleopatra MÖ 322'de Perdikkas'ın bulunduğu yer olan Sardes'e aynı amaçla giden Antipatros'un kızı Nikaea ile eş zamanlı olarak ulaşmıştır (Carney, 1988, p. 399; Diod., 18.23.1; Just., 13.6.4-8).

Antipatros'un desteğinin önemi nedeniyle Nikaea ile evlilik kararı alan Perdikkas, neticede Argead soyundan olan Kleopatra'nın teklifinin daha yararlı olacağını düşünerek bu teklifi değerlendirmiştir. Ancak bunu öğrenen Frigya Satrabı Antigonos Monophtalmos (tek gözlü), onları Antipatros'a aktarmıştır. Perdikkas, bir yandan Antipatros'un düşmanlığını kazanırken diğer yandan Ptolemaios ile mücadele etmektedir. Büyük İskender'in ölümünü müteakiben generaller arasında belli bir nüfuzla sahip olan Perdikkas, bunu muhafaza etmek adına MÖ 321'de Mısır'a saldırmış ancak bu sırada öldürülmüştür (Bosworth, 2002, p. 12-14; Carney, 2006, p. 66; Diod. 18.23.1-4; Errington, 1990, p. 119; Pomeroy et al, 2004, p. 297). Böylece Kleopatra'nın planladığı iki politik evlilik girişimi de hedefine ulaşamamıştır.

Kleopatra, Perdikkas'ın ölümünün ardından MÖ 308 yılına kadar Antigonos Monophtalmos'un denetiminde Sardes'te yaşamaya devam etmiştir. Ancak bu tarihte Ptolemaios'un evlilik talebi üzerine Mısır'a doğru yola çıkınca Antigonos Monophtalmos tarafından öldürülmüştür (Carney, 1988, p. 388-403; Carney, 2006, p. 66; Diod., 20.37.3; Huntsman, 1991, p. 23). Antigonos Monophtalmos, diğer Argead kadınlarının öldürülmelerinin doğurduğu tepkileri göz önünde bulundurarak Kleopatra'nın ölümünün faili olarak görünmekten çekinmiştir. Bu durum, soyu dolayısıyla Argead kadınlarının Makedonlar için önemine işaret etmektedir (Carney, 1988, p. 388-403; Huntsman, 1991, p. 23).

4.2. Olimpia ve Adea-Eurydike Mücadelesi

Antipatros, MÖ 319'da ölmüş, ancak ölmeden önce naiplik görevini oğlu Kassandros'a değil de Polyperkhon'a bırakmıştır (Carney, 2006, p. 68; Diod., 18.48.4; Plut. *Eum.*, 12.1). Bu durum Kassandros'un tepkisine yol açmıştır. Kassandros, bu kararı onaylamayarak Polyperkhon'a karşı mücadeleye girişmiştir. Polyperkhon ise Kassandros'a karşı güç elde etmek amacıyla, Olimpia ile ittifak girişiminde bulunmuştur. Bu sebeple Polyperkhon, Olimpia'dan Makedonya'ya dönüp torunu IV. İskender'e vekalet etmesini istemiştir (Diod., 18.49.1-4; Plut. *Phoc.*, 31.1).

Polyperkhon'un Olimpia'ya yaptığı teklif, Olimpia açısından ilk bakışta büyük bir fırsat olarak görünse de söz konusu dönemdeki gelişmelerin endişe verici düzeyde olması, ihtiyatlı olmayı gerekli kılmıştır. Bu sebeple Olimpia, Eumenes'e bir mektup yollayarak Epirus'ta kalmanın mı yoksa Makedonya'ya gitmenin mi daha doğru olacağı konusunda tavsiye alma gereği duymuştur (Diod., 18.62.2-18.; 58.1-3). Olimpia'nın tavsiye talebine karşılık Eumenes, Kassandros ile Polyperkhon arasındaki savaşın sonucuna göre hareket etmesini önermiştir. Olimpia bu öneriyi dikkate alıp MÖ 317 yılına kadar temkinli davranışa da bu yıla gelindiğinde Polyperkhon'un teklifini kabul etmiştir (Carney, 2006, p. 71). Böylece Olimpia ile Polyperkhon, IV. İskender'e vekâleten Makedonya yönetiminde ittifak sağlarken öteki cephede ise bir diğer kral Philip-Arrhidaios'la evlenen ve Kassandros ile ittifak kuran Adea-Eurydike bir grup oluşturmuştur. Sonuç itibarıyla seçilmiş iki ayrı kralın koruyucuları iki ayrı grup oluşturmuştur (Carney, 2006, p. 73; Miron, 2000, p. 42).

Adea-Eurydike, bu dönemde çok genç yaşta olmasına karşın (18), annesinin başlattığı politik amaçları sürdürme cesaretine sahip olmuştur. Politik nüfuz hedefiyle dayısı Philip-Arrhidaios ile evlenen Adea-Eurydike, bir diğer

kral IV. İskender'in erişkinliğe ulaşması ile birlikte kocasının krallığının sonlanacağını bilincindedir. Bu durum onun Kassandros'un yanında Olimpia ve Polyperkhon'a karşı mücadele etmesini gerekli kılmıştır. Böylece iki kraliyet kadını daha önce görülmemiş bir şekilde MÖ 317'de Euia'daki savaş meydanında karşı karşıya gelmişlerdir. Kassandros'un kuvvetlerini elinde tutan ve askeri eğitim almış olan Adea-Eurydike, tam anlamıyla bir asker gibi giyinerek orduyu yönetmiştir (Carney, 2006, p. 73-74; Diod., 19.11.2-4; Huntsman, 1991, p. 21; Smith, 1868, p. 86). Ancak askerlerin Olimpia'yı *bakkhos* kıyafetleri içinde görmesi, Adea-Eurydike kanadında çözülmeye yol açmış ve mevcut durumlar Olimpia'nın lehine işlemiştir. Çünkü askerler Olimpia'ya karşı savaşmak istememiş ve Adea-Eurydike açısından savaş kaybedilmiştir (Diod., 19.11.2).

Olimpia, kendisi için dönüm noktası oluşturacak savaşın galibi olmasına karşın, intikam duygusuyla hareket ederek şartların kendi aleyhine değişmesine sebep olmuştur. Olimpia, Argead soyunun üyeleri olan Adea-Eurydike ve Philip-Arrhidaios'u önce hapsedip yalnızca bırakılan bir aralıktan yiyecek sağlanacak şekilde bir boşluk oluşturarak etraflarını duvarla örmüştür. Ardından Philip-Arrhidaios'un öldürülmesini emredip, Adea-Eurydike'yi ise intihara zorlamıştır (Carney, 2006, p. 75).

Olimpia'nın bu eylemi, sürdürdüğü mücadelede başarısız olmasının dönüm noktasını oluşturmaktadır. Olimpia, kazandığı zaferinin ardından Argead ailesinin iki üyesini ortadan kaldırmanın dışında oğlunun intikamını almak için Kassandros'un kardeşi Nikanor'u öldürmüş ve Iolaus'un mezarını devirmiştir (Carney, 2006, p. 75; Diod., 19.11.8; Plut. *Alex.*, 77.1). Olimpia'nın bu eylemlerinin sadece rakipleri ortadan kaldırmaya yönelik olmadığı, oğlunun ölümünden duyduğu üzüntünün yarattığı intikam duygusuyla gerçekleştiği görülmektedir. Olimpia'nın hareketlerinin rakiplerini yenmenin yanı sıra onları cezalandırmaya yönelik olması ve bu cezanın merhametsizliği, kendisine verilen desteğin bitmesine sebep olmuştur.

Mevcut gelişmeleri öğrenen Kassandros, doğrudan Makedonya'ya doğru yola çıkmış (Diod., 19.35.1-3) ve Pydna'yı kuşatmıştır. Kassandros'un Pydna Kuşatması ile birlikte Olimpia'nın kuzeni Aiakides, başında bulunduğu Epirus Krallığı'nın ordusu ile Olimpia'ya yardıma gelmiştir. Epirus Krallığı'nın ordusunun içerisinde karışıklık olduğunu farkeden Kassandros, bu durumu kendi lehine çevirmeyi başarmıştır. Kassandros, Epiruslu askerleri topraklarına dönmeye ikna etmiştir. Epirus Krallığı'ndan beklediği yardımı alamayan Olimpia, Polyperkhon'un da Kassandros kuvvetleri tarafından yenilgiye uğratılması sonucu tamamen yalnız kalmıştır (Diod., 19.36.1-5; Huntsman, 1991, p. 22). Olimpia, birkaç ay süren kuşatmanın ardından kendisi, Roksana ve IV. İskender'in hayatlarının bağışlanması koşuluyla Kassandros'a teslim olmayı kabul etmiştir. Kassandros Olimpia'ya, hayatını bağışlayacağı teminatını vermesine rağmen bunu yerine getirmemiştir (Pomeroy et al, 2004, p. 298; Smith, 1868, p. 87). Diodorus, Kassandros'un Olimpia'yı onun daha önce öldürdüğü kişilerin ailelerinin eline vererek öldürülmesini emrettiğini ifade ederken; Pausanias ise Olimpia'nın taşlanarak öldürüldüğünü aktarmıştır. Böylece hırsı ve cesur tavırlarıyla bilinen en etkili kraliçelerden biri olan Olimpia, MÖ 316'da ölmüştür (Diod., 19.51.5; Pausanias, 9.7.2).

Kassandros, stratejik açıdan isabetli bir karar vererek başlangıçta Roksana ve IV. İskender'in hayatlarına karışmamış ve onları Amphipolis'e hapsedmiştir. Bu dönemde Büyük İskender'in soyundan olup kral olarak kabul gören birinin öldürülmesinin doğuracağı sonuçların ön görülebilmesi, Kassandros'un bu planına yönelik eylem kararını uygulamasına engel olmuştur (Malitz, 2007, p. 28; Pomeroy et al, 2004, p. 298; Smith, 1868, p. 87). Kassandros, Makedonya'da hâkimiyetini meşrulaştırmak için II. Philip'in Nikesipolis'ten olan ve annesinin ölümüyle birlikte Olimpia tarafından büyütülen kızı Thessalonike ile evlenmiştir. Thessalonike, diğer kız kardeşleri Kynna ve Kleopatra gibi iktidar mücadelesine dâhil olmamış, karışıklık süresince Olimpia'nın yanında yer almıştır. Ancak Kassandros'un zaferiyle Thessalonike, bu evliliğe mecbur tutulmuş ve evlilik vesilesiyle Makedonya Krallığı'na talip olan Kassandros'a istediği meşruiyet gücünü sağlamıştır (Diod., 19.35.5; Greenwalt, 1988, p. 94; Sarıkaya, 2019, s. 273).

MÖ 311'de Diodokhlr arasında yapılan antlaşma sonucunda Kassandros, IV. İskender'in tahta geçeceği tarihe kadar 'Avrupa başkomutanı' seçilmiştir. MÖ 310 yılına gelindiğinde 13 yaşında olan IV. İskender'in krallık için yeterli erişkinliğe yaklaşmasıyla birlikte Kassandros için tehdit unsuru olmaktadır. MÖ 310'da Kassandros uygun ortamın oluştuğunu düşünerek IV. İskender ile annesi Roksana'yı zehirleyerek öldürmüştür (Arslantaş & Yılmaz, 2017, s. 371; Sarıkaya, 2019, s. 273).

Büyük İskender'in diğer oğlu Herakles, meşru varis görülmediğinden dolayı annesi Barsine ile birlikte tüm bu kargaşa döneminde Bergama'da güvenli bir şekilde yaşayabilmişlerdir. Ancak MÖ 309'a gelindiğinde Kassandros'a karşı yeni bir hamle geliştirme amacı güden Polyperkhon'un Büyük İskender'in kalan son ailesini Makedonya'ya götürmesi, onların da öldürülmesine sebep olmuştur (Diod., 20.20.1-4; Oppen, 2014, p. 27; Sarıkaya, 2019, s. 273).

5. SONUÇ

Makedonya Krallığı'ndaki kraliyet kadınlarının dönem siyasetinde politik olaylara dâhil olmalarına siyasi yapılarının imkân tanıdığı görülmektedir. Makedonya Krallığı'nın monarşik yapısı, hanedanın sürekliliği açısından veliaht oluşturma kaygısıyla çok eşli bir yapıya fırsat tanınması, eşler arasındaki çekişmeleri beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla oğullarının veliahtlığını sağlama veya koruma gayesindeki eşler birbirleriyle rekabet halinde olmuş, bu durum onlara mücadeleci ve aktif bir ortam oluşturmuştur. Kraliyet kadınlarının oğullarının veraseti için mücadele etmeleri, anne-oğul ilişkilerini olumlu anlamda etkilemiş ve bu kadınların oğullarının iktidarında güç kazanmalarını sağlamıştır. Bunun yanı sıra Argead hanedanından olan kadınların, soylarının öneminden ötürü meşruiyet unsuru olarak görüldükleri gözlemlenmiştir.

Kraliyet kadınlarının başarısızlığında, Büyük İskender'in ölümü sonrası oluşan iktidar boşluğunun yarattığı belirsizlik ve bu doğrultuda seçilen iki kralın etrafında hanedanın bölünüp güçlerini birbirlerine karşı kullanmalarının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Adea-Eurydike, seçilmiş krallardan birinin eşi olmasına rağmen Euia'da savaştığı kişinin Büyük İskender'in annesi Olimpia'nın olması, mağlubiyetine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra Olimpia'nın Adea-Eurydike ve Philip-Arrhidaios'a acımasız tavrı ve onları ölüme sürüklemesi kendisine verilen desteği kaybetmesinde etkili olmuştur.

Argead hanedanının kadınları güçlü roller üstlenmelerine rağmen, amaçlarına ulaşmak için sınırlı zekâlı (Philip-Arrhidaios) veya erişkinliğe ulaşmamış (IV. İskender) olsa da hanedanın erkek üyelerinin ve generallerin gölgesinde hareket etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, bazı toplumsal normların aşamadığına işaret etmektedir. Ayrıca, kraliyet kadınlarının öldürülmelerinin doğurduğu tepki, onların askerler ve halk için önemini ortaya koymaktadır. Kraliyet kadınlarının, Makedonya'nın toplumsal ve siyasi yapısı üzerinde önemli etkiler bıraktığını düşünmemize rağmen, onların diğer sıradan Makedon kadınlarının rolleri üzerinde etkisinin olup olmadığı ya da ne derece etkili olduğu bilinmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aeschines. (1919). *The Speeches of Aeschines*. (Çev. C. D. Adams). William Heinemann.
- Anson, E. (2009). Philip II, Amyntas Perdicca, and Macedonian Royal Succession. *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 58(3), 276-286. <http://www.jstor.org/stable/25598471>
- Arslantaş, Y. & Yılmaz, C.A. (2017). Hellenizmin Gölgesinde Diadokhlar Dönemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 32(2), 361-373. <https://doi.org/10.18069/firsbed.346556>
- Asirvatham, S.R. (2001). Olympias 'Snake and Callisthenes' Stand: Religion and Politics in Plutarch's Life of Alexander. S. R. Asirvatham (Ed.). *Between Magic and Religion* (pp. 93-125). Rowman & Littlefield Publishers.
- Beloch, K. J. (1923). *Griechische Geschichte*. Walter De Gruyter & CO.
- Bernárdez, B. A. (2022). *Olympias of Epirus*. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Bocci, N. J. (2004). *Alexander the Great: A Personal History*. [Yüksek Lisans Tezi] University of Calgary.
- Borza, E. N. (1999). *Before Alexander Constructing Early Macedonia*. Claremont-California: Regina Books.
- Bosworth, A. B. (2002). *The Legacy of Alexander Politics, Warfare and Propaganda under the Successors*. Oxford University Press.
- Bosworth, A.B. (2008a). Alexander the Great Part I: The Events of the Reign. D.M. Lewis, J. Boardman, S. Hornblower ve M. Ostwald (Ed.), *The Cambridge Ancient History, VI, the Fourth Century B.C.* (pp. 791-846). Cambridge University Press.
- Bosworth, A.B. (2008b). Alexander the Great Part II: Greece and the Conquered Territories. D.M. Lewis, J. Boardman, S. Hornblower ve M. Ostwald (Ed.), *The Cambridge Ancient History, VI, the Fourth Century B.C.* (pp. 846-876). Cambridge University Press.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia (2018, May 11). Polyxena. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Polyxena>
- Carney, E. (1988). The Sisters of Alexander the Great: Royal Relicts. *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 37(4), 385-404. <https://www.jstor.org/stable/4436070>
- Carney, E. (1995). Women and Basileia: Legitimacy and Female Political Action in Macedonia. *The Classical Association of the Middle West and South*, 90(4), 367-391. <https://www.jstor.org/stable/3297828>
- Carney, E.D. (2000). *Women and Monarchy in Macedonia*. University of Oklahoma Press.
- Carney, E. (2006). *Olympias Mother of Alexander the Great*. Routledge.
- Carney, E.D. (2012). Oikos Keeping: Women and Monarchy in the Macedonian Tradition. S. L. James ve S. Dillon (Ed.), *A Companion to Women in the Ancient World* (pp. 304-315). Wiley-Blackwell.
- Carney, E.D. (2019). *Eurydice and The Birth of Macedonian Power*. Oxford University Press.
- Carney, E. (2022). Argead Women and Religion. *Karanos*, 5, 31-49. <https://doi.org/10.5565/rev/karanos.93>
- Chantavaridou, C. (2020). Women and Power in the Court of Philip II. School of Humanities. [Yüksek Lisans Tezi]. International Hellenistic University.
- Cross, G.N. (1932). *Epirus: A Study in Greek Constitutional Development*. Cambridge.
- Denkers, M.K. (2012). *The Philippeion: The True Image of Philip?* [Doktora Tezi]. McMaster University.
- Dillon, S. (2010). *The Female Portrait Statue in the Greek World*. Cambridge University Press.
- Diodorus (1952). Diodorus of Sicily, VII. (Çev. C. L. Sherman). William Heinemann Ltd.
- Diodorus (1954). Diodorus of Sicily, VI. (Çev. C. H. Oldfather). William Heinemann Ltd.
- Diodorus, (1963). Diodorus of Sicily, VIII. (Çev. C. B. Welles). William Heinemann Ltd.
- Diodorus. (1954). Diodorus of Sicily, X. (Çev. R. M. Geer). Harvard University Press.
- Diodorus. (1957). Diodorus of Sicily, IX. (Çev. R. M. Geer). Harvard University Press.
- Errington, R.M. (1990). *A History of Macedonia*. (Çev. Catherine Errington). University of California Press. (Orijinal çalışma 1986 yılında yayımlandı).
- Erten, E. (2021). Makedon Krallığı'nda İktidar Mücadelesi ve Kadınlar: Hellenistik Dönemden Bir Kesit (MÖ 358-309). *PHASELIS*, VII, 110-131. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5213863>
- Fox, R. J. L. (2011). The 360's. R. J. L. Fox (Ed.), *Brill's Companion to Ancient Macedonia: Studies in the Archaeology and History of Macedonia, 650 BC-300 AD*. (pp. 257-271). Leiden-Boston: BRILL. https://doi.org/10.1163/9789004209237_016
- Green, P. (2007). *Alexander the Great and Hellenistic Age*. Orion Publishing Group.
- Greenwalt, W. (1988). The Marriageability Age at the Argead Court: 360-317 BC. *The Classical World*. 82(2), 93-97. <https://doi.org/10.2307/4350303>
- Hamilton, J.R. (1973). *Alexander The Great*. Hutchinson University Library.
- Hammond, N.G.L. (1981). *A History of Greece to 322 B.C.* Clarendon Press.
- Heckel, W. (1981). Polyxena, the Mother of Alexander the Great. *Deutsches Archäologisches Institut*, 11, 79-86.
- Heckel, W. (1983). Adea-Eurydice. *Glotta*, 61 (1/2), 40-42. <https://www.jstor.org/stable/40266618>
- Howe, T. (2015). Cleopatra-Eurydice, Olympias, and a Weak Alexander. P. Wheatly ve E. Baynham (Ed.), *East and West in the World Empire of Alexander* (pp. 133-147). Oxford University Press.

- Howe, T. (2018). A Founding Mother? Eurydice I, Philip II and Macedonian Royal Mythology. T. Howe & F. Pownall (Ed.), *Ancient Macedonians in Greek and Roman Sources: From History to Historiography* (pp. 1-28). Classical Press of Wales. <https://doi.org/10.2307/j.ctvb9388s>
- Huntsman, E.D. (1991). *Fourth Century Marriage, Motherhood, And Power: The Role of Royal Women in The Macedonian Court*. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- Justinus (1853). Cornelius Nepos and Eutropius. (Çev. R. J. Watson). The Loeb Classical Library.
- Kennedy, C. R. (1903). The Olynthiac and other public orations of Demosthenes (No Title). George Bell & Sons.
- Kubilay, S. (2023). Tarihi Perspektiften Bilim Dünyasında Kadının Yeri. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 42(73), 383-406. <https://doi.org/10.35239/tariharastirmalari.1083248>
- Kyriakou, A. ve Tourtas, A. (2013). After destruction: taking care of remains at the sanctuary of Eukleia at Vergina. J. Driessen (Ed.), *Distruction Archaeological, Philological and Historical Perspectives* (pp. 299-318). Louvain-la-neuve: Presses Universiteires de Louvain.
- Kyriakou, A. ve Tourtas A. (2015). Detecting Patterns through Context Analysis: A Case Study of Deposits from the Sanctuary of Eukleia at Aegae (Vergina). D. C. Haggis ve C. M. Antonaccio (Ed.), *Classical Archaeology in Context Theory and Practice in Excavation in the Greek World* (pp. 357-385). De Gruyter.
- Liao, Z. (2024). How Alexander's Relationship with Olympias Impacted His Achievement and Ultimate Downfall. *Communications in Humanities Research*, 29(1), 209-21. DOI:10.54254/2753-7064/29/20230739
- Macurdy, G.H. (1927). Queen Eurydice and the Evidence for Woman Power in Early Macedonia. *The American Journal of Philology*, 48(3), 201-214.
- Macurdy, G.H. (1932). Hellenistic Queens A Study Of Woman-Power In Macedonia, Seleucid Syria, and Ptolemaic Egypt. D.M. Robinson (Ed.), *The Johns Hopkin University Studies In Archaeology* (pp. 1-241.) Greenwood Press.
- Malitz, J. (2007). Von Alexander zu Kleopatra: Die Politische Geschichte. *Kulturgeschichte des Hellenismus*, 13-55. <https://doi.org/10.11588/diglit.45206#0013>
- McClure, L. K. (2023). *Klasik Antikitede Kadınlar Doğumdan Ölümüne*. (Çev. Gülşah Günata). Koç Üniversitesi Yayınları. (Orijinal çalışma 2018 yılında yayımlandı).
- Milns, R. D. (1969). *Alexander the Great*. Pegasus.
- Mirón, D. (2000). Transmitters and Representatives of Power: Royal Women in Ancient Macedonia, *Ancient Society*. 30, 35-52. DOI: 10.2143/AS.30.0.565557
- Mitchel, L.G. (2012). The Women of Rulling Families in Archaic and Classical Greece. *The Classical Quarterly*, 62 (1). 1-21. doi:10.1017/S0009838811000590
- Müller, S. (2023). Argead Women. E. D. Carney, S. Müller. (Ed.), *The Routledge Companion to Women and Monarchy in the Ancient Mediterranean World* (pp. 294-306). Routledge.
- O'Brien, J. M. (1994). *Alexander The Great: The Invisible Enemy*. Routledge.
- Ogden, D. (1999). *Polygamy, Prostitutes And Death the Hellenistic Dynasties*. Gerald Duckworth & Co. Ltd.
- Oppen, B. v. (2014). The Susa Marriages: A Historiographic Note. *Ancient Society*, 44, 25-41. DOI:10.2143/AS.44.0.0000000
- Palagia, O. (2010). Philip's Eurydice in the Philippeum at Olimpia. E. Carney ve D. Ogden (Ed.), *Philip II and Alexander the Great: Father and Son, Lives and Afterlives* (pp. 33-41). Oxford University Press.
- Pattersan, L. E. (2010). *Kynship Myth in Ancient Greece*. University of Texas Press.
- Pausanias. (1918). Pausanias Description of Greece, IV. (Çev. W.H.S. Jones, Litt.D., & H.A. Ormerod). Harvard University Press.
- Plutarch (1919). *Plutarch's Lives. Eumenes, VIII*. (Çev. P. Bernadotte). Harvard University Press.
- Plutarch. (1919). *Plutarch's Lives. Phocion, VIII*. (Çev. P. Bernadotte). Harvard University Press & William Heinemann Ltd.
- Plutarch. (1927). *Plutarch's Moralia, I*. (Çev. F. C. Babbitt). Harvard University Press.
- Plutarch. (1967). *Plutarch Live's. Alexander VII*. (Çev. P. Bernadotte). Harvard University Press.
- Polyaenus. (1793). *Polyaenus's: Stratagems of Wars*. (Çev. R. Shepherd). Loeb Classical Library.
- Pomeroy, S.B., Burstein, S. M., Donlan, W. & Roberts, J.T. (1999). *Ancient Greece A Political, Social, and Cultural History*. Oxford University Press.
- Pomeroy, S.B., Donlan, W., Burstein, S. M. & Roberts, J. T. (2004). *A Brief History of Ancient Greece Politics, Society and Culture*. Oxford University Press.
- Psoma, S. (2015). Naming the Argeads. *Ktèma*, 40, 15-26. DOI:10.3406/ktema.2015.1453
- Saatsoglou-Paliadeli, C. (2000). Queently Appearances at Vergina-Aegae. Old and New Epigraphic and Literary Evidence. *Archäologischer Anzeiger*, 3, 387-403.
- Saatsoglou-Paliadeli, C. (2011a). The Royal Presence in the Agora of Aegae. *Heracles to Alexander the Great Treasures from the Royal Capitol of Macedon, a Hellenic Kingdom in the Age of Democracy* (pp. 193-205) Ashmolean Museum.

- Saatsoglou-Paliadeli, C. (2011b). The Arts at Vergina-Aegae, the Cradle of the Macedonian Kingdom. R.J.L. Fox (Ed.), *Brill's Companion to Ancient Macedon: Studies in the Archaeology and History of Macedon, 650 BC-300 AD* (pp. 271-297). BRILL.
- Saatsoglou-Paliadeli, C. (2023). *Eukleia and Eurydice, Daughter of Sirrhas. Revisiting Old and Newer Marble Finds from Vergina-Aegae*. <https://www.academia.edu/99317733/>
- Sarıkaya, S. (2019). Barsine: Rhodoslu Mentor'dan Makedonialı İskender'e Uzanan Bir Hayat. *Phaselis*, V, 257-282. DOI: 10.18367/Pha.19017
- Schreiner, K. (2017). *Polygames Heiratsverhalten im Makedonischen Königshaus und bei den Frühen Diadochen die Heiratspolitik der "unmäßig triebgesteuerten royalen Schwerenöter"*. [Yüksek Lisans Tezi]. Karl-Franzens Graz Universität.
- Smith, B. A. P. (1868). *An Ancient History From The Earliest Records To The Fall Of The Western Empire*. Vol. II, James Walton.
- Wheeler, B. I. (1900). *Alexander the Great the Merging of East and West in Universal History*. The Knickerbocker Press.
- Yılmaz, C. A. (2021). *Büyük İskender'in Hayatı ve Seferleri*. Gece Kitaplığı.
- Yonge, C. D. (1854). *The Deipnosophists Or Banquet of the Learned of Athenaeus, III*. Henry G. Bohn & Covent Garden.

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %xx, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %yy’dır.

Yazar 1: Araştırmada gerçekleştirdiği görev ve sorumluluklar.

Yazar 2: Araştırmada gerçekleştirdiği görev ve sorumluluklar.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.